

ZELENÉ A CIRKULÁRNE VEREJNÉ OBSTARÁVANIE AKO NÁSTROJ UDRŽATEĽNOSTI

KTO SME?

- Inštitút cirkulárnej ekonomiky (INCIEN) je nezisková organizácia, ktorá vznikla na jar v roku 2016.
- INCIEN založili konzultantky, ktoré sa už viac ako 15 rokov na Slovensku venujú rozvoju odpadového hospodárstva a environmentálnemu manažmentu.
- INCIEN je sesterskou organizáciou Institutu cirkulární ekonomiky, z.ú., ktorá pôsobí v ČR od roku 2015.

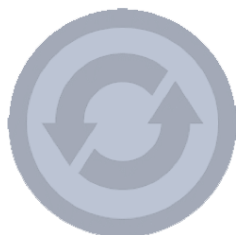

ROZDIEL MEDZI LINEÁRNOU A CIRKULÁRNOU EKONOMIKOU

Hlavné črty cirkulárneho modelu sú využívanie obnoviteľných zdrojov energie, prenájom, zdieľanie, podpora lokálneho obchodu, ekoinovácie, či ekodizajn. **Prioritou v cirkulárnom systéme** sú produkty s dlhou životnosťou využívané dlhodobo. Sú vnímané a navrhované ako úložiská surovín. Kľúčovou je jednoduchá demontáž umožňujúca oddelenie jednotlivých komponentov či materiálov a ich následné zhodnotenie. Výsledkom je eliminácia odpadu, ktorý sa už nedá využiť.

ČO PRE NÁS CIRKULÁRNA EKONOMIKA ZNAMENÁ?

CLOSED LOOP

UZAVRETIE CYKLU ENERGIÍ A
MATERIÁLOV

CIRKULÁRNY DIZAJN

ZMENA PRÍSTUPU, AKÝM SA
PRODUKTY NAVRHUJÚ A
VYRÁBAJÚ

“ZERO WASTE MODEL”

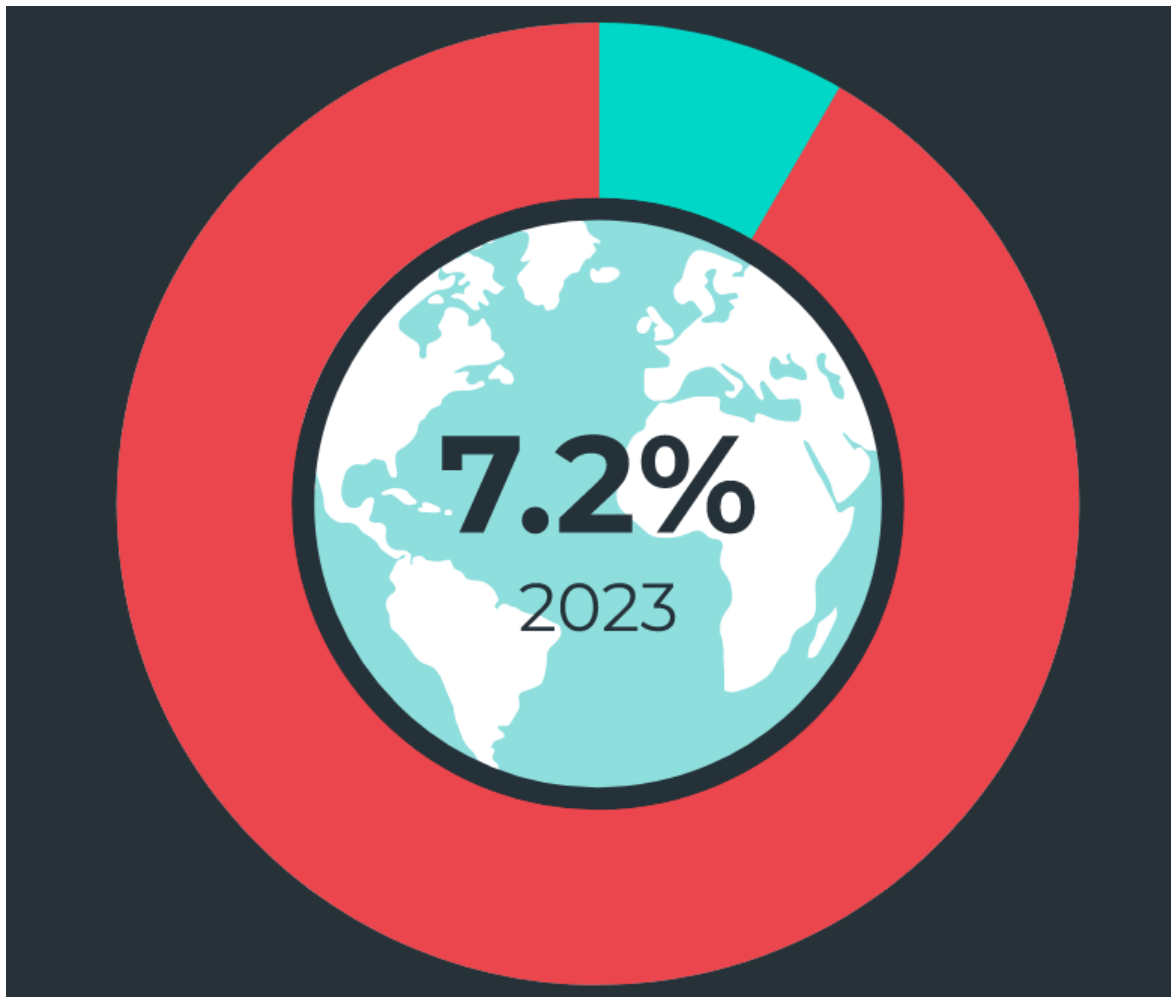
NEVZNIKÁ ODPAD, PRI NAŠEJ
ČINNOSTI OPĀTOVNE VZNIKÁ
SUROVINA

EKONOMIKA BUDÚCNOSTI

SYSTÉMOVÁ ZMENA, KTORÁ SI
VYŽADUJE KOMPLEXNÚ
SPOLUPRÁCU.

- **R0 – Odmietni:** Urobte výrobok nadbytočným tým, že sa vzdáte jeho funkcie alebo ponúknete rovnakú funkciu radikálne odlišným produktom alebo službou.
- **R1 – Prehodnot'** Zintenzívňte používanie produktu (napr. zdieľaním produktu).
- **R2 – Redukuj:** Zvýšte účinnosť pri výrobe alebo používaní výrobkov spotrebou menšieho množstva prírodných zdrojov a materiálov.
- **R3 – Opätovne použi:** Opätovné použitie vyradeného výrobku iným spotrebiteľom, ak je stále v dobrom stave a plní svoju pôvodnú funkciu.
- **R4 – Oprav:** Oprava a údržba chybného výrobku, aby mohol byť použitý s pôvodnou funkciou.
- **R5 – Renovuj:** Obnovte starý produkt a aktualizujte ho.
- **R6 – Repasuj:** Vyradený výrobok používajte v novom produkte s rovnakou funkciou.
- **R7 – Upcykluj:** Vyradený výrobok alebo jeho časti použite v novom výrobku s inou funkciou.
- **R8 – Recykluj:** Použite materiály na dosiahnutie rovnakej [vysokej] alebo nižšej [nízkej] kvality materiálov.
- **R9 – Zhodnot'** Spaľovanie materiálu s energetickým zhodnocovaním.

Globálna ekonomika je v roku 2023 obehová/cirkulárna len na 7,2 % a situácia sa z roka na rok zhoršuje, čo je spôsobené rastúcou ťažbou a využívaním materiálov.

Rastúca ťažba materiálov znížila cirkularitu globálnej ekonomiky: z 9,1 % v roku 2018 na 8,6 % v roku 2020 a teraz 7,2 % v roku 2023. To zanecháva obrovskú medzeru v oblasti cirkularity: svet sa takmer výlučne spolieha na nové materiály.

V ROKU 2021 DOSIAHLA ŤAŽBA MATERIÁLOV REKORDNÝCH 100 MILÁRD TON.

3. 5. 2023

27. 7. 2023

ČO SI PREDSTAVIŤ POD POJMOVOM UDRŽATEĽNOSŤ?

- Udržateľnosť môžeme definovať ako uspokojovanie potrieb súčasnosti bez toho, aby sa ohrozovala schopnosť uspokojovať potreby budúcich generácií.
- Súčasný systém však môžeme oprávnene považovať za neudržateľný. A to environmentálne, sociálne aj ekonomicky.
- Prechod z lineárnych modelov ekonomík na obehové, resp. cirkulárne je dôležitým krokom na ceste k udržateľnejšiemu fungovaniu. Cirkularita sama o sebe však ešte neznamená, že náš systém bude udržateľný. Cirkularita a udržateľnosť musia navzájom kooperovať.
- Nevyhnutný prechod na obehové, resp. cirkulárne fungovanie si vyžaduje spoluprácu všetkých oblastí spoločnosti. **Aj oblasti verejného obstarávania.**

ČO SI PREDSTAVIŤ POD POJMOM GPP A CPP?

Európska komisia používa pojem zelené verejné obstarávanie (GPP) na opis situácie, keď spotrebiteľia využívajú svoju kúpnu silu na výber tovaru, služieb a prác šetrných k životnému prostrediu.

Organizácia Copper8 definuje cirkulárne verejné obstarávanie (CPP, circular public procurement) takto: „*Cirkulárne obstarávanie je proces, v ktorom sa výrobok, služba alebo projekt nakupuje podľa zásad obehového hospodárstva. V tomto procese sú technické aspekty výrobku čo najcirkulárnejšie a berú do úvahy zásady údržby a vrátenia na konci obdobia používania, ako aj finančných stimulov na záruku cirkulárneho používania.*“

Podľa Európskej komisie: „Cirkulárne obstarávanie stanovuje prístup k zelenému verejnému obstarávaniu, ktorý venuje osobitnú pozornosť nákupu prác, tovaru alebo služieb, ktorých cieľom je prispieť k uzavretým energetickým a materiálnym tokom v rámci dodávateľských reťazcov, pričom minimalizuje a v najlepšom prípade zabraňuje negatívnym environmentálnym vplyvom a tvorbe odpadu počas celého životného cyklu.

DAJME SI POZOR NA GREENWASHING

Greenwashing znamená, že spoločnosť alebo organizácia vynakladá viac času, energie a peňazí na marketing, ktorý zaručí, že bude vyzerat' udržateľne, než na skutočné minimalizovanie vplyvov na životné prostredie. Ide o klamlivú reklamnú metódu na získanie priazne u spotrebiteľov uprednostňujúcich produkty, ktorých kúpou minimalizujú svoj podiel na zhoršovaní stavu planéty.

Sedem hriechov greenwashingu

- 1. Skrytý kompromis:** Označovanie výrobku ako šetrného k životnému prostrediu na základe malého súboru atribútov (napr. vyrobené z recyklovaného materiálu), ak sa neriešia iné atribúty (napr. spotreba energie výroby, emisie atď.).
- 2. Žiadny dôkaz:** Uplatnenie environmentálneho tvrdenia bez poskytnutia ľahko dostupných dôkazov na etikete alebo na webovom sídle výrobku.
- 3. Nejasnosť:** Používanie výrazov, ktoré sú príliš široké alebo zle definované na to, aby boli správne pochopené (t. j. „prírodný“ čistič môže stále obsahovať škodlivé zložky, ktoré sa prirodzene vyskytujú).
- 4. Irelevantnosť:** Uvedenie niečoho, čo je technicky pravdivé, ale nie je to rozlišovací faktor pri hľadaní ekologických výrobkov (t. j. keď je niečo propagované ako „bez freónov, pričom freóny sú zákonom zakázané, nie je to hodné zmienky).
- 5. Menšie zlo:** Tvrdenie, že ide o zelenšiu alternatívu oproti iným výrobkom vo svojej kategórii, keď kategória ako celok nemôže byť šetrná k životnému prostrediu (t. j. cigareta organického pôvodu môže byť zelenšia, ale viete, že stále je to cigareta).
- 6. Fibbing, klamstvo:** Reklama na niečo, čo jednoducho nie je pravda (t. j. ak tvrdí, že je certifikovaná Energy Star, ale nie je).
- 7. Uctievanie falošných označení:** navodzovanie dojmu že výrobok má schválenie alebo certifikáciu tretej strany, ktorá v skutočnosti neexistuje, a to často pomocou falošných certifikačných štítkov.

VYSKÚŠAJTE SI OBSTARÁŤ NIEČO “NA ZELENO”

- Zadefinujte, čo konkrétne idete obstarávať
- Zadefinujte akú službu / tovar by ste chceli dostať – akú vašu potrebu by mala, mal plniť?
- Zodpovedajte si otázku: Ako by ste overovali kritéria?
- Zodpovedajte si otázku: Na základe čoho by ste vyberali dodávateľov?
- Naformulujte si postup celého verejného obstarávania

METODIKA
CIRKULÁRNEHO
VEREJNÉHO OBSTARÁVANIA
VO VEREJNÝCH
A V SÚKROMNÝCH
ZÁKAZKÁCH

METODIKA
PRE ŠKOLITEĽOV
A LEKTOROV

ĎAKUJEME

FB: <https://www.facebook.com/inciensk>

IG: https://www.instagram.com/incien_sk/

YT: <https://www.youtube.com/c/INCIENSK>

Lin.: <https://www.linkedin.com/company/institut-cirkularnej-ekonomiky-o-z-incien/?viewAsMember=true>